

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “โครงสร้างและการแสดงบทบาทหน้าที่ของสถานีวิทย เอฟ.เอ็ม. 92.5 เมกกะเฮิรต์” เป็นการวิจัยเพื่อหาความรู้ความเข้าใจในเรื่องของนโยบาย การบริหารจัดการและกระบวนการปฏิบัติงาน ของสถานีวิทยแห่งนี้ โดยมีประเด็นของการศึกษาหลายแง่มุม ผู้ศึกษาวิจัยจึงเห็นว่า การศึกษาด้วยวิธีการเดียวอาจจะไม่ได้ข้อมูลที่เพียงพอ ดังนั้นจึงใช้วิธีการศึกษาในลักษณะผสมผสาน ในวิธีการของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) และผู้ที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติทั่วไป การเก็บรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการใช้เวลาในการศึกษาติดตามกระบวนการทำงานในลักษณะเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงาน (Participant Observation) หลังจากนั้นได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ตีความอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งรายละเอียดของการศึกษาเพื่อแสวงหาข้อมูลมีดังนี้

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษามี 3 ประเภทด้วยกัน คือ

1. ข้อมูลด้านเอกสาร
2. ข้อมูลด้านบุคคล
3. ข้อมูลจากการร่วมปฏิบัติงาน

1. ข้อมูลด้านเอกสาร

ศึกษาเอกสารทางราชการและเอกสารอื่นใด ที่เกี่ยวกับการจัดตั้งสถานีวิทยกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เอฟ.เอ็ม. 92.5 เมกกะเฮิรต์

2. ข้อมูลด้านบุคคล

แหล่งข้อมูลด้านบุคคล คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในปรับปรุงสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เอฟ.เอ็ม. 92.5 เมกกะเฮิร์ต ซึ่งดำเนินงานในฐานะคลื่นวิทยุแห่งชาติ ไปสู่ สถานีวิทยุคลื่นข่าวและเพลง โดยบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ซึ่งสามารถแยกผู้ให้สัมภาษณ์ออกเป็น 2 ระดับ คือ

2.1 ระดับนโยบาย ได้แก่ ผู้ที่กำหนดแนวทางและควบคุมการดำเนินงานของสถานีวิทยุแห่งนี้ ประกอบด้วย

2.1.1 นายชั้น พูลสมบัติ อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์

นายชั้น พูลสมบัติ เคยเป็นผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยซึ่งควบคุมดูแล คลื่นวิทยุ 92.5 เมกกะเฮิร์ตอยู่ด้วย ต่อมาเมื่อเป็นรองอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ได้เป็นผู้ที่เสนอแนวคิดในการปรับปรุงคลื่นวิทยุแห่งชาติไปสู่คลื่นข่าวและเพลง รวมทั้งได้เป็นอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ในระยะเวลาที่ทำการศึกษาวิจัยคลื่น 92.5 เมกกะเฮิร์ตในฐานะคลื่นข่าวและเพลง

2.1.2 นางเฉลิมศรี หุนเจริญ ผู้เชี่ยวชาญกรมประชาสัมพันธ์

นางเฉลิมศรี หุนเจริญ เคยปฏิบัติงานในสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเป็นเวลานาน โดยได้ไต่เต้าจากตำแหน่งผู้จัดรายการจนกระทั่งได้เป็นหัวหน้าฝ่ายกระจายเสียงในประเทศของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ก่อนจะไปเป็นผู้เชี่ยวชาญของกรมประชาสัมพันธ์ แม้นางเฉลิมศรี หุนเจริญ จะไม่มีส่วนในการกำหนดนโยบายหรือควบคุมดูแลคลื่นข่าวและเพลง แต่ก็มีประสบการณ์ในด้านการทำงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยอย่างมากมาย

2.1.3 นายปราโมช รัฐวินิจ ผู้อำนวยการกองข่าวในประเทศ

นายปราโมช รัฐวินิจ เดิบโตจากสายงานข่าวของกรมประชาสัมพันธ์ จนกระทั่งได้เป็นผู้อำนวยการกองข่าวในประเทศ ในขณะที่สถานีวิทยุ 92.5 เมกกะเฮิรต์ เป็นสถานีวิทยุคลื่นข่าวและเพลง ดังนั้นจึงมีหน้าที่ในการควบคุมดูแลนโยบายในการนำเสนอข่าวสารของสถานีวิทยุแห่งนี้

2.2 ระดับผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ ผู้ที่มีหน้าที่ในส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการผลิตสารของสถานีวิทยุแห่งนี้ และด้วยเหตุที่การพิจารณาในเรื่องบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนที่เกี่ยวกับเรื่องของเสรีภาพและคุณภาพของสารที่ปรากฏ มักจะพิจารณาในส่วนของข่าวสารที่สื่อมวลชนนั้นนำเสนอ ดังนั้นผู้ปฏิบัติงานที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่จึงเป็นผู้ปฏิบัติงานในส่วนของข่าวสาร นอกจากนี้ยังมีผู้จัดรายการที่มีบทบาทสำคัญของสถานีด้วย ในส่วนผู้ปฏิบัติงานประกอบด้วย

1. น.ส.ธารินี ภาวะสุทธิการ	บรรณาธิการข่าว
2. นายชัยยง เสรีจันทร์	บรรณาธิการข่าว
3. น.ส.กรรณิกา เพ็ญชาติ	บรรณาธิการข่าว
4. นางฟองสนาน จามรจันทร์	หัวหน้าข่าวการเมืองและผู้จัดรายการ
5. นายสุริยงค์ หุณฑสาร	ผู้จัดรายการและประจำกองบรรณาธิการ
6. นายไพศาล เพ่งพิศ	ผู้จัดรายการและประจำกองบรรณาธิการ
7. นายวิบูลย์ ศรีสุวรรณชัย	หัวหน้าข่าวรัฐสภาและประจำกองบรรณาธิการ
8. น.ส.พันธุ์ทิพย์ สุนันทิยะกุล	หัวหน้าข่าวเศรษฐกิจและหัวหน้าศูนย์ข่าววิทยุ
9. นางชญานรี ชันยากร	ประจำกองบรรณาธิการ
10. นางจ๋านงค์ ศรีณยะพิพัฒน์	ประจำกองบรรณาธิการ
11. น.ส.สุภา เลี้ยวกายะสุวรรณ	ผู้สื่อข่าวเศรษฐกิจ/ประจำกองบรรณาธิการ
12. นางพัชรินทร์ เขยกลั่นเทศ	บรรณาธิการรายการหมุนตามวัน
13. น.ส.ปาริชาติ กรรณสูต	บรรณาธิการรายการหมุนตามวัน
14. นายธิติพงษ์ พิมพ์จันทร์	ผู้จัดรายการ “ฝากไว้กับวันเวลา”
15. นายพิญโญ รุ่งสมัย	ผู้จัดรายการ “ถนนคนตรี”

นอกจากนั้นแล้ว ผู้ศึกษาวิจัยได้ใช้วิธีสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานอื่น ๆ ด้วย

3. ข้อมูลจากการร่วมปฏิบัติงาน

ผู้วิจัยเป็นข้าราชการกรมประชาสัมพันธ์ และ เคยปฏิบัติงานในฐานะผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการข่าวของกองข่าวในประเทศ ระหว่างปี 2521 - 2532 จึงได้เข้าไปร่วมปฏิบัติงานและสังเกตการณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากสภาพการปฏิบัติงานที่แท้จริงของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เอฟ.เอ็ม. 92.5 เมกกะเฮิร์ต

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสาร การเข้าร่วมปฏิบัติงานและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งระดับนโยบายและระดับผู้ปฏิบัติงาน โดยผู้ศึกษาวิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยตัวเอง ยกเว้น กรณีของนายชั้น พูลสมบัติ ซึ่งไม่มีเวลาที่จะให้เข้าสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจึงได้ส่งแนวคำถามไปให้และได้รับคำตอบตามหัวข้อเป็นเอกสารจากนายชั้น พูลสมบัติ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. แบบบันทึก ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ เช่น หนังสือ วิทยานิพนธ์ รายงานการประชุม เป็นต้น รวมถึงการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการร่วมปฏิบัติงานด้วย
2. แนวคำถาม ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งระดับนโยบาย และระดับผู้ปฏิบัติงาน
3. เทปบันทึกเสียง ใช้ในการบันทึกเสียงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากได้ข้อมูลในด้านต่าง ๆ แล้ว ผู้ศึกษาวิจัยได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อมวลชนในฐานะเป็นสื่อกลางความสัมพันธ์ทางสังคม
ใช้ในการวิเคราะห์การทำหน้าที่เชื่อมโยงเหตุการณ์และกระแสที่เกิดขึ้นในสังคมให้แก่ผู้รับสาร ว่า สถานีวิทยุคลื่นข่าวและเพลง ทำหน้าที่นี้ในลักษณะใด และกระทำไปโดยความต้องการของสื่อหรือถูกชี้นำโดยสถาบันอื่น
2. แนวคิดเกี่ยวกับการแสดงออกซึ่งบทบาทหน้าที่ขององค์กรสื่อมวลชน
ใช้ในการวิเคราะห์ว่า ภายใต้โครงสร้างของการเป็นเจ้าของและการบริหารจัดการโดยรัฐ สถานีวิทยุคลื่นข่าวและเพลง ได้แสดงบทบาทหน้าที่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสื่อมวลชนตามความคาดหวังของสังคม ได้มากน้อยเพียงใด ภายใต้แรงกดดันภายนอกองค์กร
3. แนวคิดเกี่ยวกับบุคลากรในวิชาชีพสื่อสารมวลชน
ใช้ในการวิเคราะห์ว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการผลิตของสถานีวิทยุคลื่นข่าวและเพลง ได้ใช้ความเป็นนักวิชาชีพสื่อสารมวลชน ปฏิบัติภารกิจหน้าที่เพื่อรักษาคุณภาพระหว่าง การสนองตอบความต้องการของพลังอำนาจด้านกรรมสิทธิ์การเป็นเจ้าของ กับ สนองตอบต่อความต้องการของสังคม อย่างไร

การนำเสนอข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้การนำเสนอด้วยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) และประกอบด้วย ตาราง(Table) และ แผนภูมิภาพ(Diagram) เพื่อความเข้าใจที่ง่ายขึ้น